

A Case Report of Citalopram Induced Acute Mandibular Dystonia

Seyed Hamzeh Hosseini¹,
Mehrdad Taghipour Gorji Kolae²

¹ Department of Psychiatry, Psychiatry and Behavioral Sciences Research Center, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

² Student Medical, Thalassemia Research Center, Student Research Committee, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

(Received September 10, 2011 ; Accepted December 19, 2011)

Abstract

Acute mandibular dystonia is a dystonic reaction that usually occurs due to antipsychotic drugs and rarely after selective serotonin reuptake inhibitors (SSRIs). In this study we reported a case of acute mandibular dystonia following administration of citalopram.

Key words: Acute mandibular dystonia, sertraline, citalopram

J Mazand Univ Med Sci 2012; 22(86): 293-296 (Persian).

گزارش یک مورد نادر دیستونی حاد مندیولار به دنبال مصرف سیتالوپرام

سید حمزه حسینی^۱
مهرداد تقی پور گرجی کلایی^۲

چکیده

دیستونی حاد مندیولار یک واکنش دیستونیک است که اغلب در پی مصرف داروهای ضد روان پریشی و در موارد بسیار نادر به دنبال مصرف داروهای مهارکننده های انتخابی بازجذب سروتونین رخ می دهد. در این مقاله یک مورد دیستونی حاد مندیولار در پی تجویز داروی سیتالوپرام گزارش می شود.

واژه های کلیدی: دیستونی حاد مندیولار، سرتالین، سیتالوپرام

مقدمه

داروهای ضد روان پریشی با قدرت بالا نسبت داده شده است (۲). بروز واکنش های دیستونیک خصوصاً دیستونی مندیولار در پی مصرف داروی سیتالوپرام بسیار نادر است و در مروری که در مطالعات انجام شده صورت گرفت هیچ مورد مشابهی یافت نشد. تنها موارد موجود از این اختلال به دنبال مصرف فلوکستین و آن هم ۴۴ مورد گزارش شده است. در این مقاله بیماری که در پی مصرف سیتالوپرام دچار دیستونی مندیولار شده و به طور موفقیت آمیز با سرتالین درمان شده است گزارش می شود.

شرح مورد

بیمار خانم ۶۳ ساله ای است که سال گذشته با سابقه افسردگی (بر اساس معیارهای DSMIV-TR) به بیمارستان روان پزشکی زارع مراجعه و بستری شده است. در زمان پذیرش دچار علائمی از قبیل افسردگی، اضطراب و ناامیدی بوده است. قبل از مراجعه بیمار

دیستونی سندرم انقباض های مداوم عضلات می باشد که به طور مکرراً موجب ایجاد حرکات پیچشی، تکراری و وضعیت های غیرعادی می شود. طبقه بندی دیستونی بر اساس وجود علائم مختلف بالینی و عوامل متعدد ایجاد کننده این سندرم صورت می گیرد (۱). واکنش های دیستونیک و انقباضی عضلات شامل قفل شدن فک، اسپاسم زبان، بیرون زدگی زبان، دیستونی حلقی - حنجره ای، اسپاسم پلک، کج شدن گردن و کشیده شدن سر به سمت پشت می باشد. این واکنش ها شامل انقباضات تونیک طولانی مدتی هستند که در ۱۰ درصد افرادی که از داروهای ضد روان پریشی استفاده می کنند به سرعت و معمولاً طی روزهای اول تا چهارم پس از شروع مصرف اتفاق می افتند (۴-۲). افراد تحت درمان با داروهای ضد روان پریشی با قدرت بالا، خصوصاً آقایان بیشتر در معرض خطر واکنش های دیستونیک قرار دارند. بروز کلی این عارضه در سال های اخیر افزایش یافته که به مصرف وسیع

مؤلف مسئول: مهرداد تقی پور گرجی کلایی - ساری: کیلومتر ۱۸ جاده خزر آباد، مجتمع دانشگاهی پیامبر اعظم، دانشکده پزشکی E-mail: taghipour.m@mazums.ac.ir

۱. گروه روان پزشکی، مرکز تحقیقات روان پزشکی و علوم رفتاری، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲. دانشجوی پزشکی، مرکز تحقیقات سرطان و مرکز تحقیقات تالاسمی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

تاریخ دریافت: ۹۰/۶/۱۹ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۸۹/۰۵/۵ تاریخ تصویب: ۹۰/۹/۲۸

سابقه‌ای از بیماری خاص مانند اختلالات روان حرکتی و مصرف داروی خاصی مانند داروهای آنتی دوپامینرژیک و سروتونرژیک را نداشت. برای درمان بیمار قرص سیتالوپرام به میزان ۲۰ میلی گرم در روز تجویز شد. در مدت درمان بیمار از داروی آنتی سایکوتیک دیگری استفاده نمی کرد. بیمار در پی مصرف این دارو از حملات مکرر دیستونیک مندیولار شکایت داشته است. طی این مدت چندین بار دوز دارو تغییر داده شد تا شاید این عارضه ایجاد نگردد اما این حملات دیستونیک همچنان رخ می دادند. برای رد سایر علل که ممکن بود سبب ایجاد این عارضه شوند، معاینات کامل فیزیکی خصوصاً معاینات عصبی انجام شد که علائم پاتولوژیکی بیمار چندین بار بررسی شد و مورد خاصی یافت نشد. به همین دلیل تجویز قرص سیتالوپرام قطع شد و برای بیمار قرص سرتالین با دوز ۵۰ میلی گرم در روز شروع شد. پس از مصرف این دارو بیمار دیگر شکایتی از حملات دیستونیک نداشت و مشکل او با موفقیت برطرف گردید.

بحث

در بررسی مقاله ها و متون، عارضه حمله حاد دیستونی مندیولار به عنوان یک عارضه جانبی سیتالوپرام در جایی گزارش نشده است. پاتوفیزیولوژی دقیق دیستونی حاد مشخص نشده است اما دو نظریه در این زمینه وجود دارد: ۱. افزایش دوپامین پیش سیناپسی به عنوان پاسخ جبرانی به بلوک شدن گیرنده های دوپامین و ۲. حساسیت بیش از حد گیرنده های دوپامین پس سیناپسی (وقتی که غلظت داروی آنتی سایکوتیک در فواصل تجویز دارو افت می کند).

افزایش یا کاهش ناگهانی غلظت داروهای آنتی سایکوتیک نیز می تواند باعث ایجاد این عارضه شود (۵). واکنش شدید دیستونی می تواند به طور موثر با آنتی کولینرژیک ها مثل بی پریدن، تری هگزی فینیدیل، بنزتروپین و بنزودیازپین ها و آنتی هیستامین ها درمان شود (۲). بسیاری از جنبه های پاتوفیزیولوژی اختلالات

حرکتی مرتبط با داروها، به علت خواص ضد گیرنده 2 D آنتی سایکوتیک ها است (۵). مهار کننده های انتخابی باز جذب سروتونین (SSRI) به ندرت ممکن است موجب ایجاد عوارض جانبی اکستراپیرامیدال شوند. این رخداد ممکن است در پی مهار واسطه ای سروتونرژیک سیستم دوپامین باشد.

از داروهای SSRI برای درمان افسردگی، فوبیا، اختلالات پانیک و اختلالات استرسی بعد تصادف استفاده می شود. در مطالعه حاضر نیز برای درمان بیمار مورد نظر از همین نوع داروها استفاده شد. این داروها امروزه به علت عوارض جانبی کمتر و تحمل پذیری بیشتر از جانب بیمار، نسبت به داروهای ضد افسردگی سه حلقه ای و مونوآمین اکسیدازها بیشتر مورد توجه قرار گرفته اند (۸). Manny و همکارانش در خود مطالعه نتوانستند به طور دقیق بین عارضه حرکتی ناشی از SSRI و آکاتازی ناشی از اضطراب یا جیتینس افتراق قائل شوند (۹). تظاهرات اثر این داروها در بیماران به عوامل مستعد کننده ای از قبیل بیماری ها و اختلالات قبلی عصبی از قبیل صدمه به سر و پارکینسون (۱۰)، وجود سابقه مصرف داروهای القا کننده عوارض جانبی اکستراپیرامیدال (۱۱) یا مصرف همزمان این داروها از قبیل داروهای آنتی دوپامینرژیک و سروتونرژیک (۱۲) و وجود نقص ایزوآنزیم سیتوکروم p450 بستگی دارد. همچنین برخی افراد مبتلا به بیماری های افسرده کننده مستعد ایجاد عوارض اکستراپیرامیدال در پی مصرف این داروها هستند (۶). در مطالعه حاضر نیز فرد مورد نظر سابقه یک ساله از افسردگی را می دهد که تاییدی بر صحت مطلب فوق می باشد. اما در مطالعه حاضر فرد بیمار هیچ دارویی به صورت همزمان مصرف نکرده و سابقه ای از عارضه حرکتی مثل دیستونی ناشی از مصرف را نداشت. نتایج حاصل از مطالعه Magnuson و همکارانش در این مورد همسو با مطالعه ما نمی باشند (۷). معاینات فیزیکی کامل از جمله معاینات عصبی برای رد سایر علل که ممکن است سبب ایجاد این

عارضه شوند، (چندین بار بیمار معاینه شد) انجام شد. گزارشات پرستاری و معاینات روانپزشک حاکی از آن بود که حمله حاد دیستونیک مندیولار نمی تواند صرفاً یک واکنش تبدیلی (۲) باشد. اختلال تبدیلی عبارت است از یک یا چند نشانه عصبی که با یک اختلال طبی یا عصبی شناخته شده قابل توجیه نیست. به علاوه، تشخیص این اختلال ایجاب می کند که عوامل روان شناختی با شروع یا تشدید علائم ارتباط داشته باشد. این اختلال نوعاً در زمینه استرس رخ می دهد (۴)، درحالی که بیمار معرفی شده زمینه استرس نداشته است. علت دیگر این عارضه می تواند مصرف آنتی سایکوتیک های معمول باشد که با توجه به گزارش ثبت داروهای موجود، این علت نیز رد شد. در مطالعات مروری سیستماتیک انجام شده ۱۲۷ مقاله یافت شد که عوارض حرکتی ناشی از مصرف داروهای SSRI را گزارش کرده است. در میان این اختلالات حرکتی تنها ۱۹ مورد مبتلا به دیستونی شده بودند. در این مطالعه درمان هایی نیز برای این عوارض ذکر شده است که شامل قطع دارو، کاهش دوز دارو و تغییر نوع داروی ضد افسردگی می شود (۱۳). در این مطالعه حاضر نیز اقدام به کاهش دوز مصرفی داروی بیمار شد اما حملات دیستونیک همچنان رخ می دادند. بیشتر موارد عوارض حرکتی در

پی مصرف فلوکستین گزارش شده است (۱۴). مواردی اندکی نیز وجود دارند که از ایجاد این عوارض در پی مصرف سرتالین صحبت کردند. برعکس این دارو در مطالعه حاضر توانسته درمان مناسبی برای دیستونی حاد مندیولار ناشی از مصرف داروی SSRI باشد. پیرامون این مسئله باید به این موضوع اشاره کرد که استفاده از یک داروی SSRI (سیتالوپرام) و ایجاد عارضه ای همچون دیستونی مندیولار نباید بیمار را از دریافت سایر داروهای این دسته دارویی مثل سرتالین و فواید آن ها بی بهره سازد. شواهد و مطالعات موجود در مورد عوارض حرکتی ناشی از سیتالوپرام بسیار اندک می باشند. Garcia Ruiz (۱۵) یک مورد دیستونی پاروکسیسمال را در پی سیتالوپرام گزارش کرده است. Muldoon در سال ۱۹۹۶ ذکر کرد که سیتالوپرام پتانسیل کمی جهت القای عوارض اکستراپیرامیدال دارد (۱۶) و گزارش ما یکی از معدود موارد گزارش شده دیستونی مندیولار در پی این دارو می باشد.

سپاسگزاری

بدینوسیله از جناب آقای مهران تقی پور که در امر ویرایش ساختاری این مقاله کمک شایانی نمودند تقدیر و قدردانی می نمائیم.

References

1. Fahn S, Marsden CD, Calne DB, Classification and investigation of dystonia. In: Marsden CD, Fahn S, eds: Movement Disorder. London: Butterworths; 1987. p 332-358.
2. Holloman LC, Marder SR. Management of acute extrapyramidal effects induced by antipsychotic drugs. Am J Health-Syst Pharm 1997; 54: 2461-2477.
3. Marder SR. Schizophrenia. Psychiatr Clin North Am 1993; 16: 567.
4. Sadock B, Sadock V. Synopsis of psychiatry. 8th ed. New York: Lippincott Williams & Wilkins; 2003. p 992-999.
5. Casey DE. Neuroleptic-induced acute extrapyramidal syndromes and tardive dyskinesia. Psychiatr Clin North Am 1993; 16: 589.
6. Lane RM. SSRI-Induced extrapyramidal side-effects and akathisia: implications for treatment. J Psychopharmacol. 1998; 12(2): 122-124.
7. Magnuson TM, Roccalorte WH, Wengel SP,

- Burke WJ. Dystonia in dementia. *J Neuropsychiatry Clin Neurosci* 2000; 12(2): 225.
8. Leo RJ. Movement Disturbances Associated With SSRI. Available at: [http:// www. psychiatrytimes.com/display/article/10168/49691](http://www.psychiatrytimes.com/display/article/10168/49691). 2001. 18(5).
 9. Maany I, Dhopes V. Akathisia and fluoxetine. *J Clin Psychiatry* 1990; 51(5): 210-212.
 10. Coulter DM, Pillans PI. Fluoxetine and extrapyramidal side effects. *Am J Psychiatry* 1995; 152: 122-125.
 11. Jimenez-Jimenez FJ, Tejeiro J, Martinez-Junquera G, Gabrera-valdivia P, Alarcon J, Garcia-Albea E, et al. Parkinsonism exacerbated by paroxetine. *Neurology* 1994; 44(12): 2406.
 12. Leo RJ, Lichter DG, Hershey LA. Parkinsonism associated with fluoxetine and cimetidine: a case report. *J Geriatr Psychiatry Neurol* 1995; 8(4): 231-233.
 13. Gerber PE, Lynd LD. Selective serotonin-reuptake inhibitor-induced movement disorders. *Ann Pharmacother* 1998; 32(6): 692-698.
 14. Madhusoodanan S, Alexeenko L, Sanders R, Brenner R. Extrapyramidal symptoms associated with antidepressants—A review of the literature and an analysis of spontaneous reports. *Annals of Clinical Psychiatry* 2010; 22(3): 148-156.
 15. Garcia Ruiz PJ, Cabo I, Bermejo PG, Carnal P. Escitalopram-induced paroxysmal dystonia. *Clin Neuropharmacology* 2007; 30(2): 124-126.
 16. Muldoon C. The safety and tolerability of citalopram. *Int Clin Psychopharmacol* 1996; 11: 35-40.